

Nr 50.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1945 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1945/46 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förrådsfond m. m.

(4:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t å kapitalbudgeten under diverse kapitalfonder (bilaga 4, punkt 105, s. 177—193 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1945) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade grunder för konstruktion av väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond, dels ock till Väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 14 500 000 kronor.

I enlighet med riksdagens bemyndigande meddelade Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 beslut om inrättande av väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond från och med den 1 juli 1943.

I skrivelse den 30 september 1944 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, i samråd med *riksräkenskapsverket*, framlagt slutligt förslag i frågan om förrådsfondens konstruktion.

I särskild skrivelse den 30 september 1944 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vidare framlagt förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår avseende förrådsfondens kapitalbehov. Enligt styrelsens beräkningar skulle anslagsbehovet under förrådsfonden för nästa budgetår uppgå till 18 750 000 kronor, varav 6 750 000 kronor beräknats för gruppen förrådsbyggnader m. m., 9 000 000 kronor för gruppen centralförråd för vägmaskiner m. m., 2 500 000 kronor för gruppen effektförråd samt 500 000 kronor för ersättande av genom olyckshändelser förstörd egendom.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

Alltsedan väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond inrättades den 1 juli 1943, har redovisningen av fonden varit anordnad i anslutning till fonden för förslag till statsverket. Att fonden icke erhållit ställning såsom självständig kapitalfond har väsentligen haft sin grund däri, att man önskat få redovisningen av de från vägdistrikten övertagna tillgångarna genomförd samtidigt med en dylik konstruktion av fonden. Denna redovisning har hittills icke kunnat ske, då värderingen av de övertagna tillgångarna först helt nyligen slutförts. Jag anser mig emellertid nu böra förorda ett genomförande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens i samråd med riksräkenskapsverket

framlagda förslag, som innebär, att förrådsfonden per den 30 juni 1945 konstrueras såsom självständig kapitalfond. På skäl, som angivits av styrelsen, böra härvid de från vägdistrikten övertagna likvida tillgodohavandena icke öka fondens kapital utan tillsvidare redovisas å särskild diversemedelstitel inom fonden. Samtliga övriga från vägdistrikten övertagna tillgångar böra emellertid vid nyssnämnda tidpunkt upptagas till redovisning å förrådsfonden. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställa de värden, med vilka tillgångarna skola uppföras å fonden. Tillgångarna böra, i enlighet med vad härutinnan tidigare förutsatts, i kapitalredovisningsavseende upptagas till det totalbelopp, som motsvarar vägdistriktens sammanlagda skulder till tidpunkten för statens övertagande av desamma. Sammanlagda kapitalvärdet av de tillgångar, vilka skola tillföras grupperna förrådsbyggnader m. m., centralförråd för vägmaskiner m. m., grustag m. m. och effektförråd, uppgår enligt en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen företagen preliminär beräkning till omkring 34,5 miljoner kronor. Då de övertagna skulderna enligt vad styrelsen meddelat uppgå till 38,8 miljoner kronor, skulle således ett skuldöverskott å cirka 4,3 miljoner kronor framkomma. Det är emellertid att märka, att nyssnämnda skuldöverskott vid en kommande invärdering av det belopp, som av de övertagna likvida medlen återstår sedan vägdistriktens verksamhet tillfullo avvecklats, kan komma att utbytas mot ett tillgångsöverskott. Innan en slutlig reglering i förevarande avseende genomföres, torde därför resultatet av sistnämnda invärdering böra avvaktas. Komma därvid tillgångarnas sammanlagda värde att understiga skulderna, torde skillnadsbeloppet böra avskrivas över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster; är förhållandet det motsatta, bör skillnadsbeloppet öka förrådsfondens värdeminskningsskonto eller redovisas över riksstatens inkomstsida. I avvaktan på denna slutliga reglering torde till det belopp, varmed de bundna tillgångarna kunna komma att understiga skulderna, en särskild regleringspost per den 30 juni 1945 böra uppföras å förrådsfondens tillgångssida. Vid nyssnämnda tidpunkt böra också de tillgångar, som nu äro bokförda å fonden för förslag till statsverket för framtida redovisning å förrådsfonden, överföras till sistnämnda fond.

Någon avskrivning av byggnadskostnaderna med anlitande av ett å riksstaten uppfört avskrivningsanslag anser jag — bland annat med hänsyn till förrådsfondens kostnadsfördelande uppgifter — i princip icke böra äga rum. Det kan emellertid ifrågasättas, om ej i likhet med vad som tillämpats för affärsverksfonderna även för förrådsfondens del en engångsnedskrivning till 125 procent av 1938 års prisnivå borde verkställas beträffande sådana investeringar, som tillkommit under rådande kristid. Det för nedskrivningen erforderliga beloppet torde antingen kunna inräknas i vägunderhållsanslagen eller också anvisas från ett för ändamålet särskilt uppfört anslag. Jag är icke beredd att nu taga ställning till denna fråga men vill dock framhålla, att vissa skäl enligt min mening tala för en dylik engångsnedskrivning.

Beträffande frågan, i vilken utsträckning de av 1944 års riksdag beslutade nya reglerna för kapitalbudgetens uppställning böra gälla med avseende å förrådsfondens redovisning, vill jag till en början erinra om, att några bärande skäl mot en tillämpning av dessa regler beträffande grupperna förrådsbyggnader m. m. och centralförråd för vägmaskiner m. m. icke framförts. Svårigheterna att för den senare gruppen på förhand beräkna hela anskaffningsbehovet anser jag böra bemästras på sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit genom att anskaffningsbehovet beräknas med ett ur säkerhetssynpunkt uppåt avrundat belopp. Till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens

förfogande böra ställas medel för täckande av kostnaderna för oundgänglig anskaffning, och återstoden av beloppet bör som reserv innehållas av Kungl. Maj:t. Beträffande grupperna grustag m. m. och effektförråd kommer vid normal förrådsrörelse behovet av ersättningsanskaffning att stå i direkt proportion till mängden av uttaget grus m. m. respektive till värdet av utlämnade effekter. Det är under sådana förhållanden icke möjligt att på förhand beräkna anskaffningsbehovet, eftersom detta i sista hand bestämmes av byggnads- och underhållsverksamhetens faktiska omfattning. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bör därför liksom hittills erhålla bemyndigande att efter behov taga i anspråk genom nedskrivning av tillgångsgrupperna grustag m. m. och effektförråd frigjorda likvida medel för ersättningsanskaffning av grus m. m. respektive effekter.

Å de i förrådsfonden investerade kapitalmedlen bör även enligt min mening ränta erläggas från och med budgetåret 1945/46. Mot det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna sättet för räntans beräkning har jag intet att erinra. Räntebeloppet bör tillföras den å riksstatens inkomstsida uppförda inkomstiteln Diverse kapitalfonder. Räntekostnaderna komma slutligt att belasta anslagen för de arbeten, vilka betjänas av förrådsrörelsen. I anledning av den av styrelsen gjorda fördelningen av räntekostnaderna har jag i annat sammanhang denna dag föreslagit, att de å sjätte huvudtiteln uppförda anslagen Barmarksunderhållet och Vinterväghållningen uppräknas med de av styrelsen angivna, för detta ändamål erforderliga beloppen. För byggnadsanslagen däremot är det icke möjligt att på förhand verkställa någon uppräknings av de äskade beloppen, eftersom räntebelastningens fördelning de olika byggnadsanslagen emellan icke kan förutses.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har föreslagit, att de avlöningar och omkostnader, som nu för en del av förrådsbyråns personal bestridas från förrådsfonden, skola överflyttas till styrelsens avlönings- och omkostnadsanslag. Då förslaget synes stå i överensstämmelse med nu tillämpade budgettekniska principer och torde innebära icke oväsentliga förenklingar i redovisningsavseende, tillstyrker jag detsamma. Tidpunkten för överförandet av kostnaderna synes vara lämplig även med hänsyn till att från och med nästkommande budgetår överföring av dylika kostnader från sakanslag till avlönings- och omkostnadsanslag kan såsom resultat av pågående utredning bli aktuell även för andra byråer inom styrelsen. Jag torde i annat sammanhang längre fram få återkomma till dessa spörsmål.

Angående det av styrelsen till 6 750 000 kronor uppskattade medelsbehovet för vägväsendets ombyggnadsprogram under nästkommande budgetår har departementschefen förklarat sig ej beredd att nu tillstyrka en utbyggnad av vägväsendets fastighetsbestånd i den omfattning styrelsen föreslagit. Av investeringsanslaget för innevarande budgetår hade 4 700 000 kronor beräknats för byggnadsändamål. Detta belopp torde med hänsyn till arbetsmarknads- och materialläget näppeligen kunna fullt ut tagas i anspråk för ändamålet under löpande budgetår. Departementschefen förordade för nästa budgetår att ett belopp av 2 500 000 kronor beräknades för uppförande av garage- och förrådsbyggnader.

Mot övriga av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna anslagsposter har departementschefen intet haft att erinra.

Utgifterna för reparationer, avskrivningar och förräntning av de maskiner och garagebyggnader m. m., som ingå i väg- och vattenbyggnadsväsendets

Utskottet.

förrådsfond, äro väsentligen avsedda att täckas genom motsvarande ökningar av sjätte huvudtitelns anslag till vägunderhåll och vägbyggnader. För hithörande uppskattningar erfordras en viss bokföring, som i huvudsak dock endast är kalkylatoriskt intresse. Det måste självfallet framstå som synnerligen önskvärt, att ifrågavarande kamerala arbete ej erhåller större omfång än som rimligen kan anses motsvara dess praktiska nytta. Särskilt beträffande de lokala vägförvaltningarna är det angeläget att bokföringsuppgifterna icke komma att i alltför hög grad inkräkta på det övriga arbetet.

I anslutning till vad departementschefen anfört vill utskottet vidare framhålla önskvärdheten av att ifrågavarande investeringsanslag till förrådsfonden uppdelas på vissa skilda anslag för olika huvudändamål samt att i övrigt en i möjligaste mån överskådlig redovisning lämnas för fondens ställning samt dess beräknade inkomster och utgifter.

Under återopande härav får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1945 förordade grunder för konstruktion av väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond;

b) till *Väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond* för budgetåret 1945/46 under diverse kapitalfonder anvisa ett investeringsanslag av 14 500 000 kronor.

Stockholm den 20 mars 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Pauli, Gränebo, Bernhard Nilsson, Bäckström, Karl Andersson, Mannerskant, Heiding, Gustaf Karlsson, Boman, Gillström och Näsström*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Ward, Danielsson, Persson* i Tidaholm, *Pettersson* i Dahl, *Bergström, Andersson* i Malmö, *Staxäng, Onsjö, Åkerström* och *Birke*.